

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
16 TEMMUZ 2024

Ekonomide Son Geliřmeler

- 03** OTOMOTİV: BYD TÜRKİYE
- 05** UNCTAD: DİJİTAL EKONOMİ RAPORU
- 08** ÖDEMELER DENGESİ
- 12** DIŞ TİCARET BEKLENTİ ANKETİ
- 15** SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
- 17** TİCARET SATIŞ HACİM ENDEKSİ
- 19** CİRO ENDEKSLERİ
- 21** İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ
- 23** ÜCRETİİ ÇALIŞAN İSTATİSTİKLERİ
- 24** TİCARİ GEMİ KARBON VERGİSİ

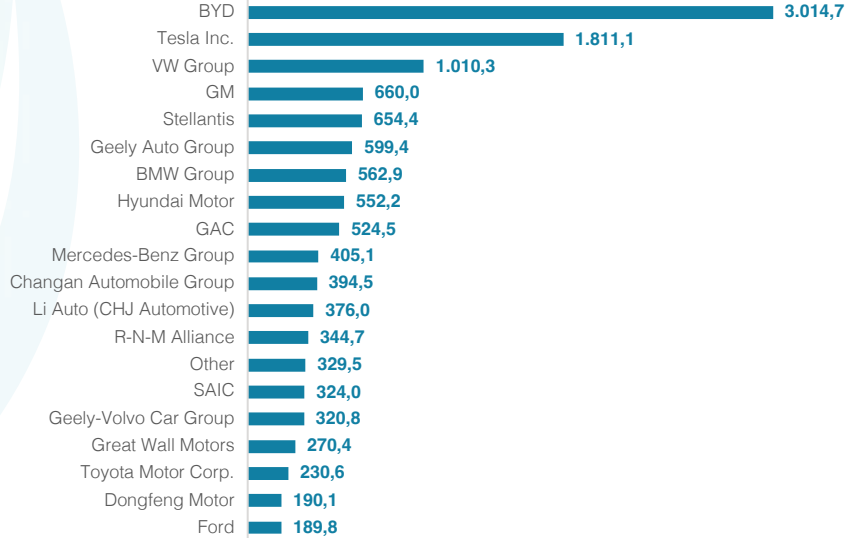
“Çinli Otomobil Devi BYD’den Türkiye’ye 1 Milyar Dolarlık Yatırım”

Dünyanın en büyük elektrikli araç üreticisi BYD ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında Türkiye’de yaklaşık 1 milyar dolar değerinde yatırım yapılmasını öngören bir anlaşma imzalandı. Yapılan bu anlaşmayla birlikte BYD’nin Türkiye’de yıllık 150 bin adet elektrikli ve şarj edilebilir hibrit araç üretim tesisi ile Ar-Ge merkezi kurması öngörülüyor. 2026 yılının sonunda faaliyet göstermesi beklenen tesislerde 5 bin kişiye doğrudan istihdam sağlanması planlanıyor. Bu tesisin, BYD’nin Çin’deki tesislerinden sonra en yüksek üretim kapasitesine sahip tesis olması bekleniyor.

“Türkiye'ye Yatırım Yapma Kararı Veren BYD Elektrikli Araç Pazarının Lideri”

1995 yılında Çin'de kurulan BYD, sıfır emisyonlu enerji çözümleri sunma konusunda kararlı bir marka olarak biliniyor. 2022 yılında Tesla'yı geçerek en çok satan elektrikli araç markası olan BYD, 2023 yılı boyunca yaklaşık 3 milyon 14 bin elektrikli araç satışıyla liderliğini korudu. Tesla ve VW Group ise elektrikli araç satışında sırasıyla 1.811 milyon ve 1.010 milyon adetle ikinci ve üçüncü sıralarda yer aldılar. BYD'nin 2023 yılına ait yıllık raporunda gelirlerinin on yıl öncesine göre yaklaşık 12 kat arttığı görülüyor.

Dünya Geneline Markalara Göre Elektrikli Araç Satışları (2023, bin adet)

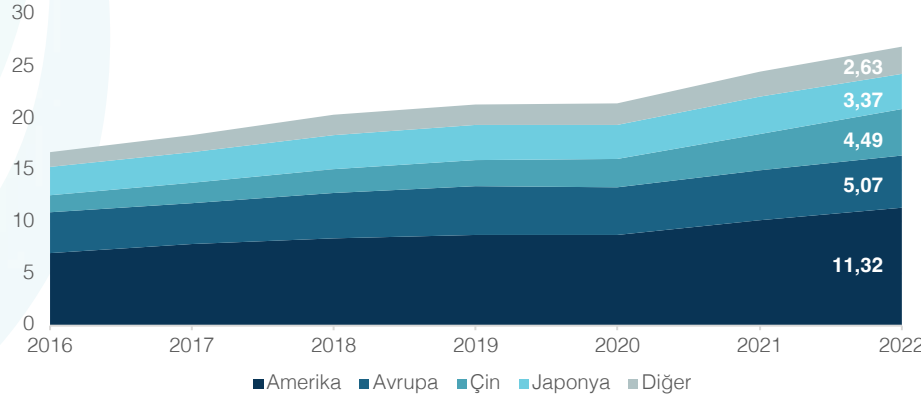

Kaynak: EV-Volumes.com

“Birleşmiş Milletler, Dijital Ekonominin Çevreye Zarar Verdiği Konusunda Uyarıyor”

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) tarafından yayımlanan dijital ekonomi raporuna (Dijital Ekonomi Raporu 2024) göre dijital ekonomi giderek büyürken bu sektörün önemli çevresel etkilerine ve gelişmekte olan ülkelerin taşıdığı orantısız yüke ışık tutuyor. Dijital ekonomi kaynak yoğun bir ekonomidir. Örneğin; 2 kilogramlık bir bilgisayarın üretimi için 800 kilogram ham madde, bir akıllı telefonun üretimden imhasına ise yaklaşık 70 kilogram ham madde gerekiyor. Akıllı telefonlar sera gazı emisyonlarının yaklaşık %80'ini oluşturuyor. E-ticaretin artışı da dahil olmak üzere elektronik cihazların yaşam döngüsü boyunca çevreye zarar verdiği belirtiliyor. Küresel Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın (GSYİH) yaklaşık dörtte üçünü temsil eden 43 ülkeden gelen yeni veriler, iş dünyası e-ticaret satışlarının 2016'dan 2022'ye yaklaşık %60 artarak 27 trilyon dolara ulaştığını gösteriyor.

Küresel GSYİH'nın %75'ini Temsil Eden 43 Ekonomideki Şirketlerin E-Ticaret Satışları, Trilyon Dolar

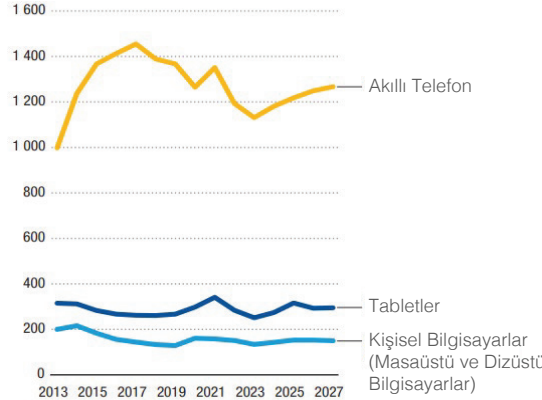

“Dijital Atıklar 2010-2020 Yılları Arasında Küresel Ölçekte %30 Artarak 10,5 Milyon Tona Ulaştı”

Dijital ekonomi giderek büyürken cihazların üretimi ve imhası için kullanılan suyun ve enerjinin daha fazla tüketimi, gezegen üzerinde olumsuz etkilere yol açıyor. Ekranlardan ve küçük bilişim veya bilgi teknolojisi (BT) ekipmanlarından kaynaklanan atık, 2010 ile 2022 yılları küresel ölçekte %30 artarak 10,5 milyon tona ulaştı. Raporda, dijitalleşmede enerji ve su kullanımını azaltmak için teknoloji şirketlerinin, endüstri liderinin ve politika yapımcıların koordineli çalışması gerektiği belirtiliyor. Bu sayede dijital ekonominin artan çevresel etkisinin tersine çevrilebileceği vurgulanıyor. Dijitalleşmeyle su tüketiminin artması, dünyada hâlâ iki milyar insanın güvenli içme suyuna erişemediği bir dönemde endişe verici bir durum.

Akıllı telefon sevkیاتları 2010'dan bu yana iki kat fazla artarak 2023 yılında 1,2 milyara ulaştı. Nesnelerin İnterneti (IoT) cihazlarının sayısının 2023'ten 2029'a kadar 2,5 kat artarak 39 milyara ulaşması öngörülüyor. Rapora göre bitcoin madenciliğinin küresel enerji tüketimi 2015 ile 2023 yılları arasında 34 kat artarak tahmini 121 TWh'ye ulaştı. Bu da bitcoin madenciliğinden kaynaklı enerji tüketiminin Belçika ve Finlandiya'nın yıllık enerji tüketiminden daha fazla olduğu anlamına geliyor.

Seçilen Dijital Cihazların Küresel Sevkiyatları, 2013–2027, Milyon Adet

Kaynak: UNCTAD Digital Economy Report 2024

“2050’ye Kadar Kobalt, Grafit ve Lityuma Olan Talepte %500 Artış”

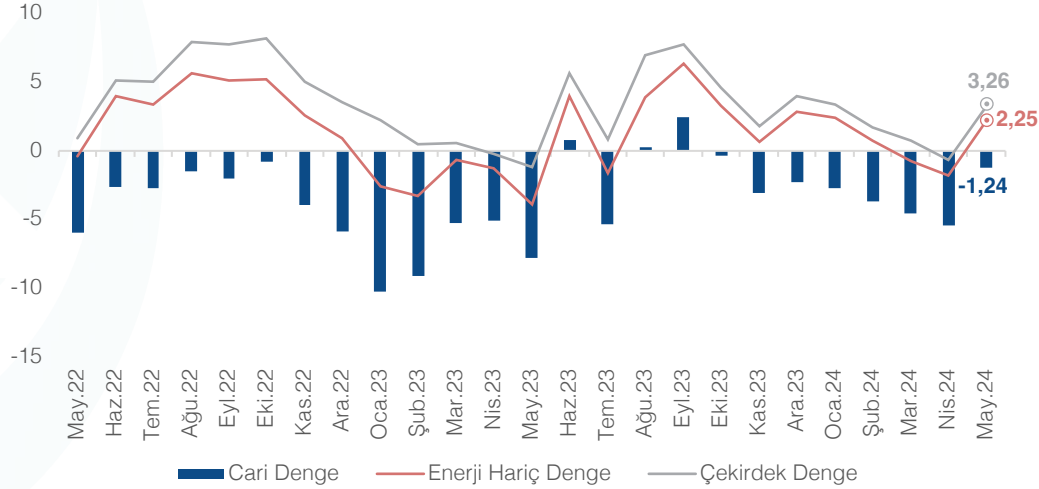
Dijital cihazlar daha karmaşık hale geldikçe daha fazla mineral kaynağına ihtiyaç duyuyor. Telefonlarda 1960'ta periyodik tablodan 10 element kullanılırken 1990'da 27 element ve 2021'de ise 63 element kullanılmaya başlandı. Sonuç olarak hem dijital hem de düşük karbonlu teknolojiler için kritik öneme sahip minerallere olan talep hızla artıyor. Örneğin; Dünya Bankası'na göre kobalt, grafit ve lityuma olan talebin 2050 yılına kadar %500 artması bekleniyor. Kritik minerallere erişimin güvence altına alınması birçok ülke için giderek daha stratejik bir öncelik haline gelerek küresel rekabeti yoğunlaştırıyor.

Raporda, dijital atık yönetiminin yetersiz kalmaya devam ederek çevresel kirliliğe neden olduğunu ve bunun da sağlık problemlerine yol açabileceği vurgulanıyor. Bu sebeple iş modellerinin daha döngüsel olması, lojistiğin daha enerji verimli, ambalajlamanın daha sürdürülebilir ve tüketimin daha sorumlu hale getirilmesi için politika reformlarına ve teknolojik yeniliklere ihtiyaç bulunurken tüm paydaşların (politika yapıcılar, işletmeler ve tüketiciler) ortak bir amaç dürtüsüyle harekete geçmesi gerekiyor.

“Mayıs Ayında Cari Açıkta Sert Düşüş”

Cari işlemler hesabı Mayıs ayında 1,24 milyar dolar açık verdi. Enerji hariç cari işlemler hesabı 2,25 milyar dolar fazla verirken altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı 3,26 milyar dolar fazla kaydetti.

Cari Denge, Enerji Hariç Denge ve Çekirdek Denge (milyar dolar)

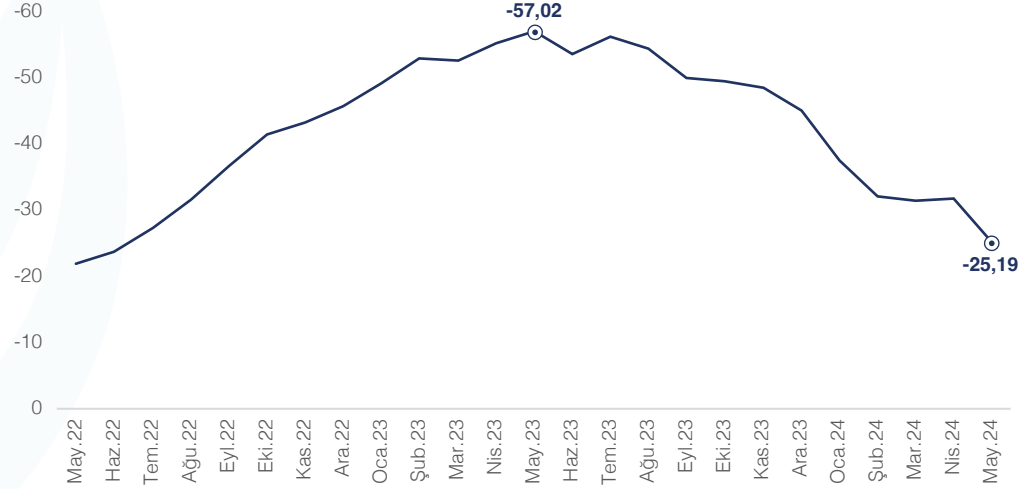

Kaynak: TCMB

“Yıllık Cari Açık 25,19 Milyar Dolar Oldu”

Yıllıklandırılmış cari açık bir önceki aya göre %25,2, bir önceki yılın aynı ayına göre %55,8 oranında azalarak mayıs ayında 25,19 milyar dolara geriledi.

Cari Denge, 12 Aylık Kümülatif (milyar dolar)

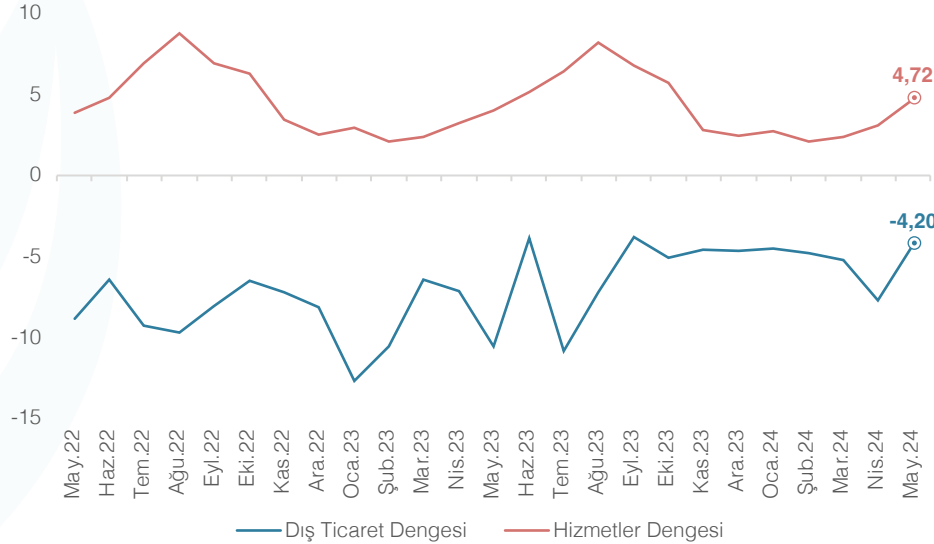

Kaynak: TCMB

“Dış Ticaret Açığı 4,20 Milyar Dolar Oldu”

Mayıs ayında bir önceki aya göre ihracat %24,9, ithalat %4,3 oranında artış kaydetti. Bir önceki yılın aynı ayına göre ihracat %9,8 artarak 23,34 milyar dolar değerine ulaşırken ithalat ise %13,3 oranında azalarak 27,54 milyar seviyesine geriledi. Böylece dış ticaret açığı 4,20 milyar dolar değerini aldı. Hizmetler dengesinde ise aylık net gelir 4,72 milyar dolar sdeğerini aldı.

Dış Ticaret ve Hizmetler Dengeleri (milyar dolar)

Kaynak: TCMB

“Rezervlerde 17.593 Milyon Dolar Artış”

Mayıs ayında doğrudan yatırımlarda 361 milyon dolar, portföy yatırımlarında 5.637 milyon dolar ve diğer yatırımlar kalemi altında 8.371 milyon dolar net giriş kaydedildi. Böylece, finans hesabında 14.369 milyon dolar artış gerçekleşti. Resmi rezervlerde aylık 17.593 milyon dolar değerinde artış gerçekleşirken net hata noksan kalemi 327 milyon dolar arttı.

Ödemeler Dengesi 2023-2024 Yılları Karşılaştırması (milyon dolar)

	Aylık		5 Aylık		Yıllık	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023
A-Cari İşlemler Dengesi	-1.235	-7.779	-17.614	-37.449	-25.191	-57.022
a-Dış Ticaret Dengesi	-4.199	-10.506	-26.372	-47.154	-66.131	-102.252
İhracat	23.347	21.254	104.657	101.185	254.278	252.004
İthalat	27.546	31.760	131.029	148.339	320.409	354.256
b-Hizmetler	4.724	4.026	15.101	14.816	52.844	54.735
Birincil Gelir	-1.607	-1.320	-6.276	-5.198	-12.307	-9.813
İkincil Gelir	-153	21	-67	87	403	308
c-Diğer	-1.760	-1.299	-6.343	-5.111	-11.904	-9.505
B-Sermaye	-13	-16	-23	-72	-156	-93
C-Finans	-14.369	-824	-22.490	-15.022	-59.965	-44.252
a-Doğrudan Yatırımlar	-361	-119	-1.504	-2.118	-4.033	-7.299
b-Portföy Yatırımları	-5.637	1.412	-11.517	2.947	-22.806	6.737
c-Diğer Yatırımlar	-8.371	-2.117	-9.469	-15.851	-33.126	-43.690
Rezerv Varlıklar	17.593	-16.578	-7.517	-37.733	28.189	-15.034
Net Hata Noksan	4.472	-9.607	-12.370	-15.234	-6.429	-2.171

*NOT: Finans hesabında negatif değerler giriş, pozitif değerler çıkış anlamına gelmektedir.

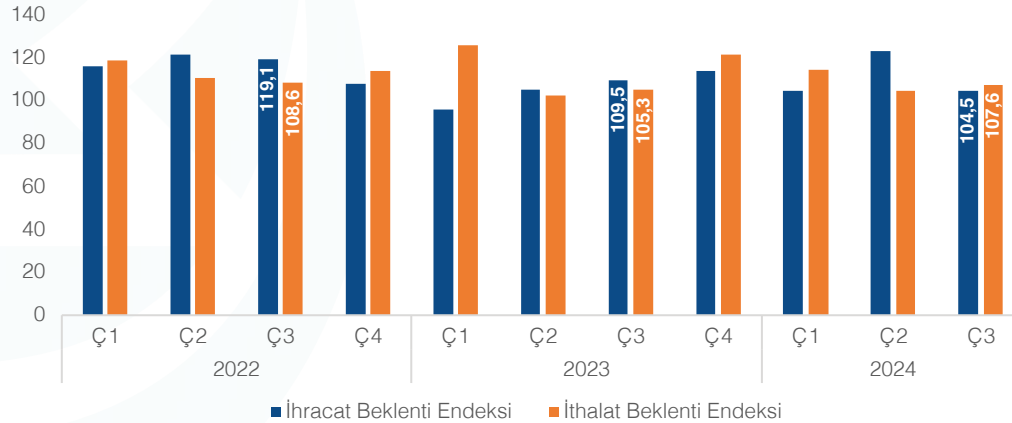
* Tablodaki değerler ödemeler dengesi analitik sunumundan elde edilmiştir.

Kaynak: TCMB

“3. Çeyrek İhracat Beklenti Endeksinde 5 Puan, İthalat Beklenti Endeksinde 2,3 Puan Azalış”

03-24 Haziran 2024 tarihleri arasında uygulanan dış ticaret beklenti anketi sonuçlarına göre 2024 yılı 3. çeyrek ihracat beklenti endeksi bir önceki çeyreğe göre 18,8 puan azalarak 104,5 seviyesinde gerçekleşti. Bir önceki senenin aynı dönemine kıyasla söz konusu endeks 5 puan azaldı. 3. çeyrek ithalat beklenti endeksi ise bir önceki çeyreğe göre 3,1 puan artarken geçen seneye kıyasla 2,3 puan düştü ve 107,6 değerini aldı.

Yıllara Göre Dış Ticaret Beklenti Endeksleri*

*Endekslerin 100'den büyük olması beklentilerin artış yönünde (iyimser) olduğunu, 100'den küçük olması beklentilerin azalış yönünde (kötümser) olduğunu, 100 olması ise değişim beklenmediğini göstermektedir.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

“

Dış Ticaret Beklenti Anketi, TÜİK'ten alınan dış ticaret istatistiklerine göre, 2023 Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış rakamlara göre en fazla ihracat ve ithalat yapan ilk 500'er firmaya uygulanıyor.

3. çeyreğe ilişkin soruların yer aldığı anket formu, 714 firmaya gönderilirken anketin cevaplanma oranı %86,3 düzeyindedir.

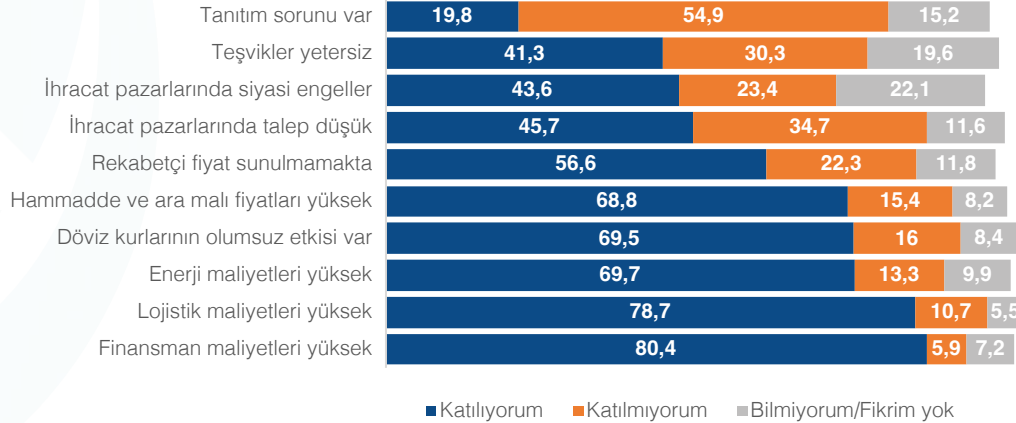
”

“Finansman Maliyetleri Firmaların İhracatındaki İlk Sorun”

2024 yılı 3. çeyrek ihracat beklenti endekslerine dahil edilen soruların yayılma endekslerine göre şu anda kayıtlı ihracat sipariş düzeyi geçen seneki çeyreğe kıyasla 7,2 puan azalarak genel endeksin seyrini azalış yönünde etkiledi. Gelecek 3 aya yönelik ihracat beklentisi ve ihracat siparişi beklentisi ise geçen yıla kıyasla artış gösterdi.

Firmaların ihracat yaparken karşılaştığı sorunlar içinde ilk sırada finansman maliyetlerinin yüksekliği (%80,4), ikinci sırada lojistik maliyetlerin yüksekliği (%78,7) ve üçüncü sırada enerji maliyetlerinin yüksekliği (%69,7) geliyor.

Firmaların İhracat Yaparken Karşılaştığı Sorunlar (%)

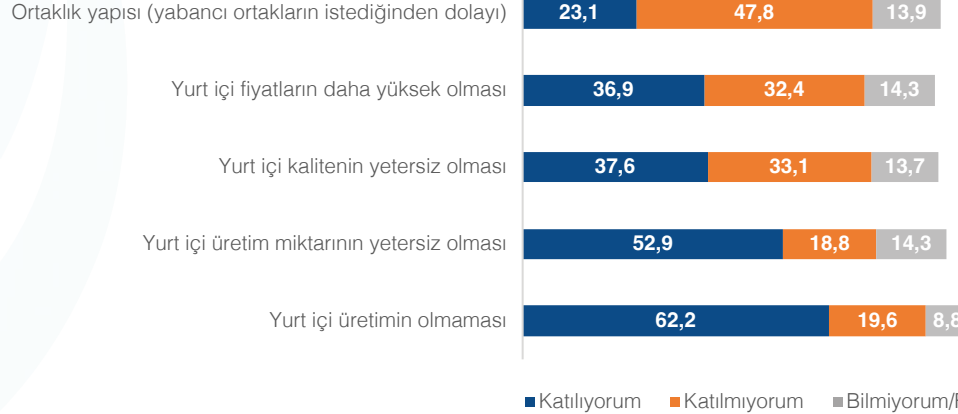
Kaynak: Ticaret Bakanlığı

“Yurt İçi Üretimin Olmaması, Firmaların İthalatındaki İlk Neden”

2024 yılı 3. çeyrek ithalat beklenti endeksine dahil edilen sorulardan, gelecek 3 aya ilişkin ithalat beklentisi, ithalat birim fiyat beklentisi ve şu anda kayıtlı ithalat sipariş düzeyi sorusuna yönelik değerlendirmeler bir önceki çeyreğe kıyasla genel endeksi artış yönünde, şu anda kayıtlı ithalat sipariş düzeyine ilişkin değerlendirmeler endeksi azalış yönünde etkiledi.

Firmaların ithalat yapma nedenleri arasında ilk sırada ise yurt içi üretimin olmaması geliyor. Bunu %52,9 ile yurt içi üretim miktarının yetersiz olması izliyor.

Firmaların İthalat Yapma Nedenleri (%)

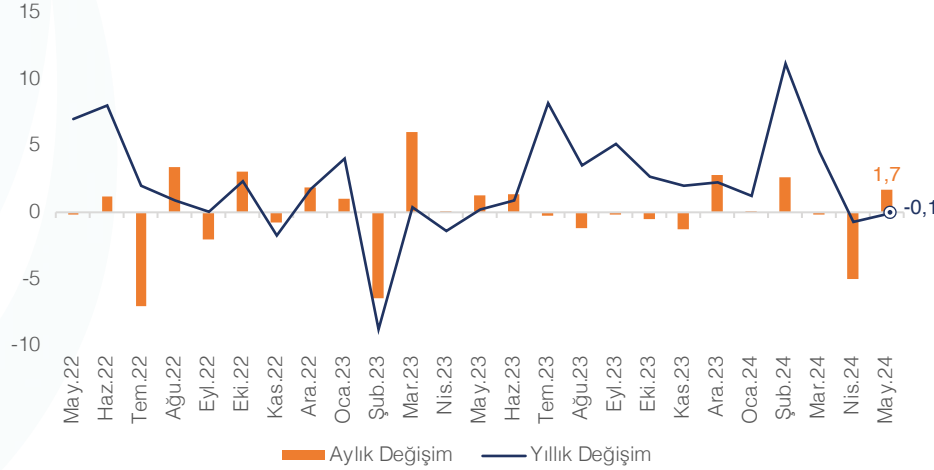
Kaynak: Ticaret Bakanlığı

“Sanayi Üretiminde Aylık %1,7 Artış”

Sanayi üretim endeksi mayıs ayında bir önceki aya göre %1,7 oranında artarken bir önceki yılın aynı ayına göre %0,1 oranında azaldı.

Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde bir önceki yılın aynı ayına göre madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi %2,2, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü endeksi %0,9 oranlarında artış kaydetti. İmalat sanayi sektörü endeksinde ise %0,4’lük düşüş yaşandı.

Sanayi Üretim Endeksi Değişim Oranları (%)

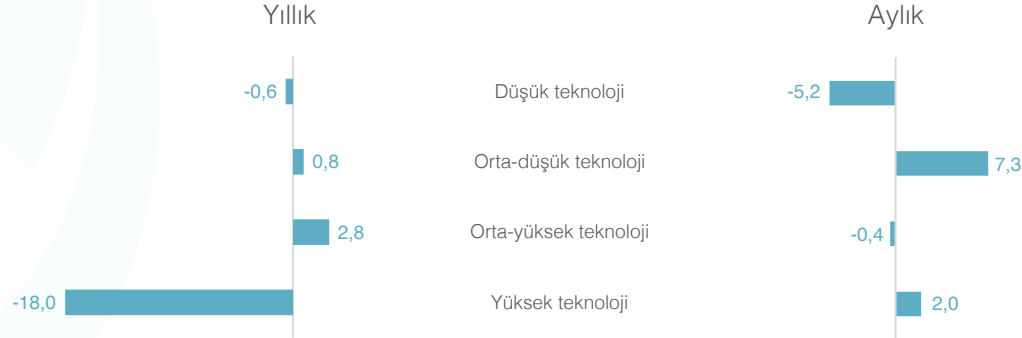

Kaynak: TÜİK

“Yüksek Teknoloji Grubunda Yıllık %18,0 Azalış”

Sanayi üretimi yüksek teknoloji ürün grubu Mayıs ayında bir önceki aya göre %2,0 artarken bir önceki yılın aynı ayına göre %18,0 oranında azaldı. Düşük teknolojili ürünler grubunda ise sanayi üretimi bir önceki aya göre %5,2, bir önceki yılın aynı ayına göre %0,6 oranında azalış kaydetti.

Sanayi Üretim Endeksi Teknoloji Gruplarına Göre Değişim Oranları, Mayıs (%)

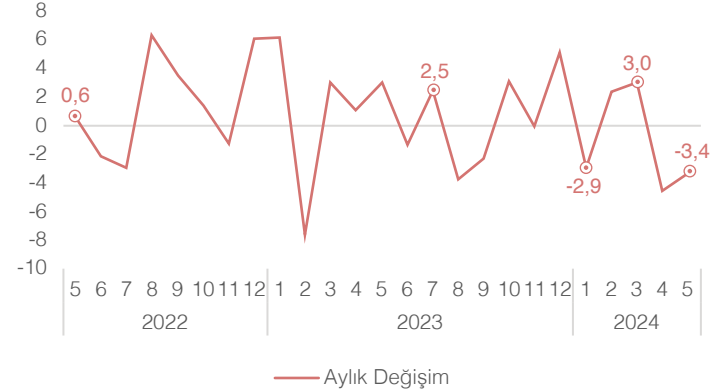

Kaynak: TÜİK

“Ticaret Satış Hacminde Yıllık %3,8 Azalış”

Ticaret satış hacmi Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %3,8 oranında azaldı. Aynı ayda motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ile onarımı için satış hacminde %18 azalış gerçekleşti. Toptan ticaret satış hacminde %4,6 azalış, perakende ticaret satış hacminde ise %5,8 artış kaydedildi.

Ticaret Satış Hacmi Yıllık ve Aylık Değişim Oranları (%), Mayıs 2024

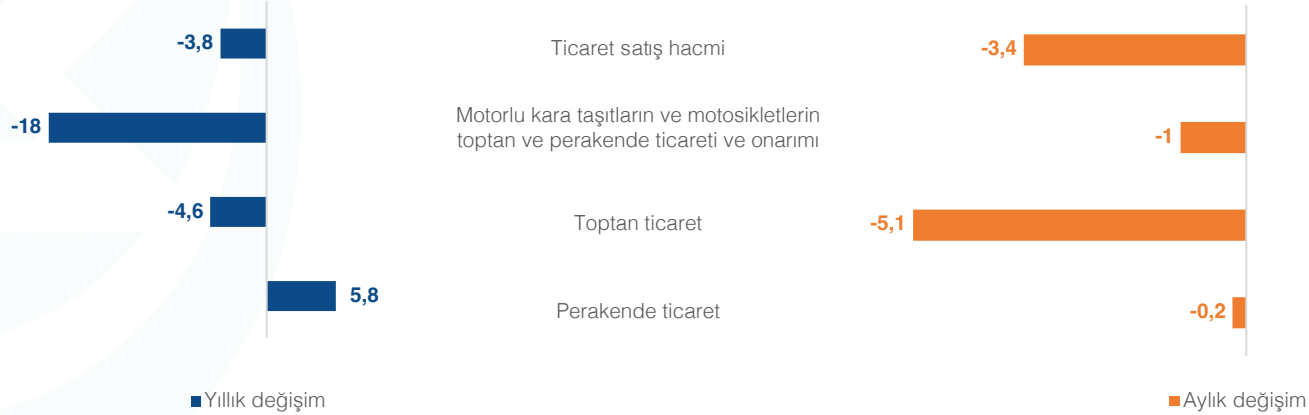

“Ticaret satış hacim endeksi, ticaret sektöründe faaliyet gösteren farklı tür ve büyüklükteki girişimlerin satış hacimlerini aylık olarak ölçüyor.”

“Endekste Aylık %3,4 Oranında Azalış”

Ticaret satış hacmi Mayıs ayında bir önceki aya göre %3,4 oranında azaldı. Alt detaylara bakıldığında motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ile onarımı için satış hacminde %1 azalış görüldü. Toptan ticaret satış hacminde %5,1, perakende ticaret satış hacminde ise %0,2 gerileme kaydedildi.

Ticaret Satış Hacmi Yıllık ve Aylık Değişim Oranları (%), Mayıs 2024

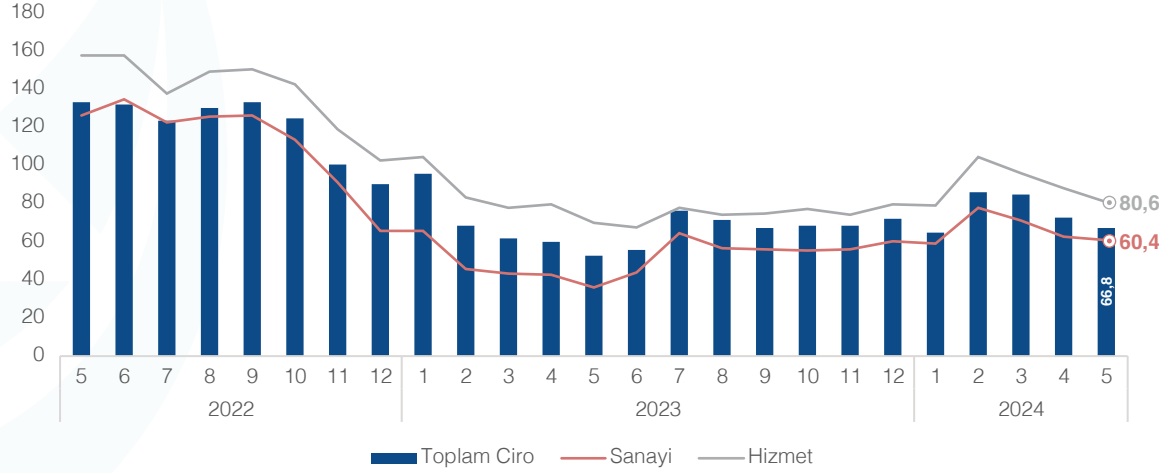

Kaynak: TÜİK

“Toplam Ciroda Yıllık %66,8 Artış”

Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörlerini kapsayan toplam ciro endeksi mayıs ayında bir önceki aya göre %0,8, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %66,8 oranında artış kaydetti. Toplam cironun alt kırılımlarına bakıldığında yıllık bazda inşaat ciro endeksinde %87,4, hizmet ciro endeksinde %80,6, ticaret ciro endeksinde %65,1 ve sanayi sektörü ciro endeksinde ise %60,4 oranında artış görüldü.

Ciro Endeksleri Yıllık Değişim Oranları (%)

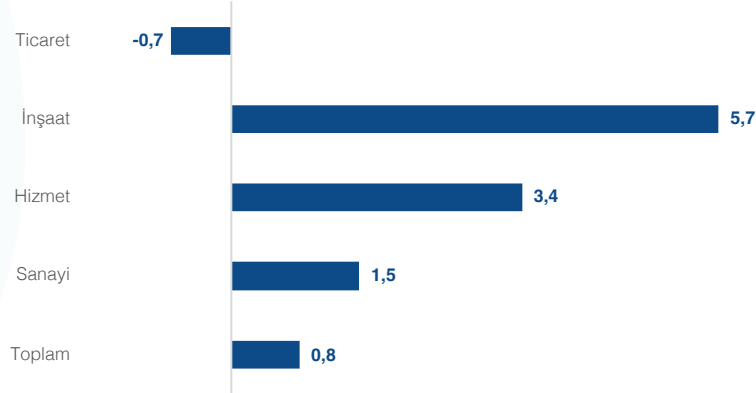

Kaynak: TÜİK

“Ticaret Sektörü Ciro Endekslerinde Geride Kaldı”

Mayıs ayına ait toplam cironun alt detayları incelendiğinde aylık bazda en yüksek artış %5,7 ile inşaat sektörü ciro endeksinde görüldü. Hizmet sektörü ciro endeksi %3,4 ve sanayi sektörü ciro endeksi %1,5 artış, ticaret sektörü ciro endeksi ise %0,7 azalış kaydetti.

Toplam Ciro Aylık Değişim Oranları (%), Mayıs 2024

Kaynak: TÜİK

“İşsizlik Oranı Tek Hanede Kalmaya Devam Ediyor”

2024 mayıs ayına ait işgücü sonuçlarına göre işsizlik oranı 0,1 puan azalarak %8,4 seviyesinde gerçekleşti. Böylelikle işsizlik oranındaki tek haneli seyir görünümünü devam ettirdi.

Mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam oranı ise 0,4 puan artışla %50'e yükseldi. Bununla birlikte işgücüne katılma oranı da %54,5 olarak gerçekleşti. 15-24 arası yaş grubunu kapsayan genç işsizlik ise bir önceki aya kıyasla 0,3 arttı ve %15 oldu.

Mevsim Etkisinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri, 15+ Yaş

(Bin kişi)	Mayıs 2024	Bir Önceki Ay	Bir Önceki Aya Göre Fark
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	65.870	65.834	36
İşgücü	35.931	35.686	245
İstihdam	32.920	32.647	273
İşsiz	3.011	3.038	-27
İşgücüne dahil olmayanlar	29.939	30.148	-209
%			
İşgücüne katılma oranı	54,5	54,2	0,3
İstihdam oranı	50	49,6	0,4
İşsizlik oranı	8,4	8,5	-0,1
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	15	14,7	0,3

Kaynak: TÜİK

“

Âtıl işgücü oranı: **%25,2**

Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı: **17,4**

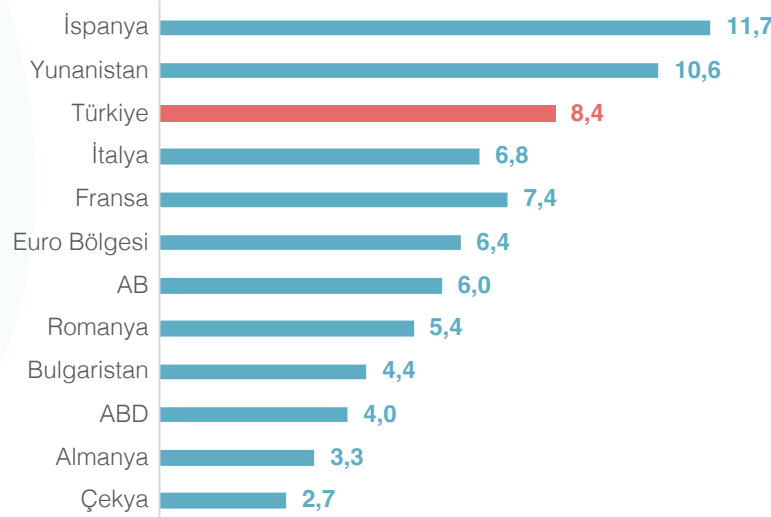
İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı: **17,1**

”

“Avrupa Birliği İşsizlik Oranı %6’da”

Seçili ülkelerdeki mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranları dikkate alındığında Euro Bölgesinde işsizliğin bir önceki senenin aynı dönemine göre 0,1 puan artarak %6,4 olduğu; Avrupa Birliğinde ise ilgili oranın sabit seyrettiği görülüyor.

Seçili Ülkelerde İşsizlik Oranları (%)

Kaynak: Eurostat

“Ücretli Çalışan Sayısında Yıllık %4,3 Artış”

Sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında ücretli çalışan sayısı bir önceki yılın mayıs ayına kıyasla %4,3 kaydederek 15 milyon 669 bin 792 oldu. Sektör kırılımları incelendiğinde inşaatta yıllık %11,1, ticaret-hizmette %5,1 ve sanayide %0,6 artış yaşandığı görülüyor.

Aylık bazda ise ücretli çalışan sayısı bir önceki aya göre %0,7 artış gösterdi. Sektörel kırılımlarda; su temini, kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri dışında düşüş gözlenmiyor. Madencilik ve taş ocakçılığı sektörü ise sabit kaldı.

Ücretli Çalışan Sayılarının Sektörlere Göre Dağılımı, Mayıs 2024

Sektörler (Bin Kişi)	Mayıs 2024	Mayıs 2023	Yıllık Fark	Yıllık Değişim (%)
Toplam (Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmetler)	15.669.792	15.030.866	638.926	4,3
Sanayi	5.072.748	5.041.356	31.392	0,6
Madencilik ve taş ocakçılığı	143.415	142.857	558	0,4
İmalat	4.724.729	4.694.414	30.315	0,6
Elektrik, gaz, buhar	138.185	136.878	1.307	1
Su temini; kanalizasyon	66.419	67.207	-788	-1,2
İnşaat	1.823.929	1.642.048	181.881	11,1
Ticaret ve hizmetler	8.773.115	8.347.462	425.653	5,1
Ticaret	3.345.928	3.232.959	112.969	3,5
Ulaştırma ve depolama	1.231.675	1.159.026	72.649	6,3
Konaklama ve yiyecek	1.309.451	1.204.345	105.106	8,7
Bilgi ve iletişim	291.089	285.093	5.996	2,1
Finans ve sigorta faaliyetleri	340.495	329.072	11.423	3,5
Gayrimenkul	123.305	119.154	4.151	3,5
Mesleki, bilimsel ve teknik	662.095	640.017	22.078	3,4
İdari ve destek	1.469.077	1.377.796	91.281	6,6

Kaynak: TÜİK

“Ticari Gemilerde Karbon Vergisi”

9 Temmuz 2024 tarihli Resmi Gazete’de yer alan “Türk Sivil Havacılık Kanunu İle Bazı Kanunlarda Ve 655 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile yük veya yolcu elleçleme amacıyla limanlarımıza gelen veya limanlarımızdan ayrılan ticari gemilerden saldıkları sera gazı emisyonu karşılığı **karbon vergisi** alınmasına karar verilmiştir.

- ☒ Gemi sahiplerinden tahsil edilecek bedeller, genel bütçenin (B) işaretli cetveline özel gelir olarak kaydedilecektir.
- ☒ Karbon fiyatı olarak Avrupa Ticaret Sistemi güncel karbon fiyatı baz alınacaktır.
- ☒ Gelir karşılığı tutarlar, yeşil denizcilik için araştırma, geliştirme, dönüşüm ve yeni yapım faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı bütçesine özel ödenek olarak öngörülmektedir.

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr